

Moen (Zwevegem) - Moenkouterstraat

januari 2022

L. MALFIET, J. HOORNE & A. DE LOGI

DL&H-Nota

Colofon

Project
Moen Moenkouterstraat
Nota
Archeologienota ID19329

Auteurs: Lisa Malfliet, Johan Hoorne & Adelheid De Logi

Erkend Archeoloog:
De Logi & Hoorne bv
OE/ERK/Archeoloog/2015/00052
Canadezenlaan 1A
9991 Adegem
BTW BE 0845.028.465 RPR Gent
www.dl-h.be

DL&H-archeologienota
© 2022 – De Logi & Hoorne bv

Niets uit deze publicatie mag vermenigvuldigd worden, opgeslagen in geautomatiseerde gegevensbestanden en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook (digitaal, mechanisch, door fotokopie) zonder toestemming van De Logi & Hoorne bv

Inhoud

DEEL 1: VERSLAG VAN RESULTATEN	5
ABSTRACT	5
HOOFDSTUK 1: LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK	5
1. Beschrijvend gedeelte	5
1.1. Administratieve gegevens	5
1.2. Onderzoeksopdracht	5
1.2.1. Vraagstelling	5
1.3. Onderzoeksstrategie en methode	8
2. Assessmentrapport	8
2.1. Resultaten boringen	8
2.1.1. Lithologie	8
2.1.2. Bodemgenese	8
2.2. Interpretatie onderzoeksgebied	10
2.3. Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed	10
2.4. Conservatie-assessment	12
2.5. Samenvatting	13
2.6. Synthese	13
HOOFDSTUK 2: BIBLIOGRAFIE EN BIJLAGEN	16
1. Bibliografie	16
2. Bijlagen	16
2.1. Figurenlijst	16
2.2. Boorlijst	17
DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN	19
1. Gemotiveerd advies voor het al dan niet moeten nemen van maatregelen	19
1.1. Volledigheid uitgevoerde vooronderzoek	19
1.2. Afwezigheid van een archeologische site	19

DEEL 1: VERSLAG VAN RESULTATEN

Abstract

Op het perceel langs de Moenkouterstraat in Moen (Zwevegem) wordt de bouw van nieuwe KMO-units en bijhorende infrastructuur gepland waarvoor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen vereist is en waarvoor een archeologienota diende opgesteld te worden. De eerste fase hiervan — het bureauonderzoek — kon geen uitsluitel bieden of er al dan niet een archeologische (artefacten)site binnen het projectgebied aanwezig was. Daarom was een archeologisch terreinonderzoek in uitgesteld traject noodzakelijk. Er werd in eerste instantie een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd.

Dit onderzoek toonde aan dat het terrein reeds sterk antropogeen werd verstoord. De antropogene puinrijke pakketten bleken tot minimaal 0,69-1,50m diep en vermoedelijk nog dieper aanwezig te zijn. Er werden geen intacte bodemopbouw, profielontwikkeling, bewaarde looppniveaus of andere archeologische niveaus vastgesteld. Een eventueel archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van archeologische boringen of zelfs een proefsleuvenonderzoek zal geen bijkomende kenniswinst opleveren. Bijgevolg is bijkomend archeologisch onderzoek in het kader van deze ontwikkeling niet nodig.

HOOFDSTUK 1: LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK

1. Beschrijvend gedeelte

1.1. Administratieve gegevens

Projectcode bodemonderzoek:	2022A30
Sitecode:	MOE-MOE-22
Erkende archeoloog:	De Logi & Hoorne bv OE/ERK/Archeoloog/2015/00052
Locatie projectgebied:	Moen (Zwevegem, West-Vlaanderen), Moenkouterstraat
Bounding box (Lambert72):	Punt 1: min. X: 81123,94; max. Y: 161760,61 Punt 2: max. X: 81268,18; min. Y: 161885,58
Kadaster:	Zwevegem, Afdeling 5/Moen, Sectie C: 573C3 (partim)
Oppervlakte perceel:	10.589m ²
Oppervlakte projectgebied:	8625m ²
Termijn uitvoering bodemonderzoek:	5 januari 2022
Termijn uitvoering rapportage:	6 januari 2022
Betrokken actoren en specialisten:	Lisa Malfliet (archeoloog, assistent-aardkundige), Johan Hoorne (zaakvoerder erkend archeoloog, redactie), Adelheid De Logi (erkend archeoloog)
Wetenschappelijke advisering:	Niet van toepassing

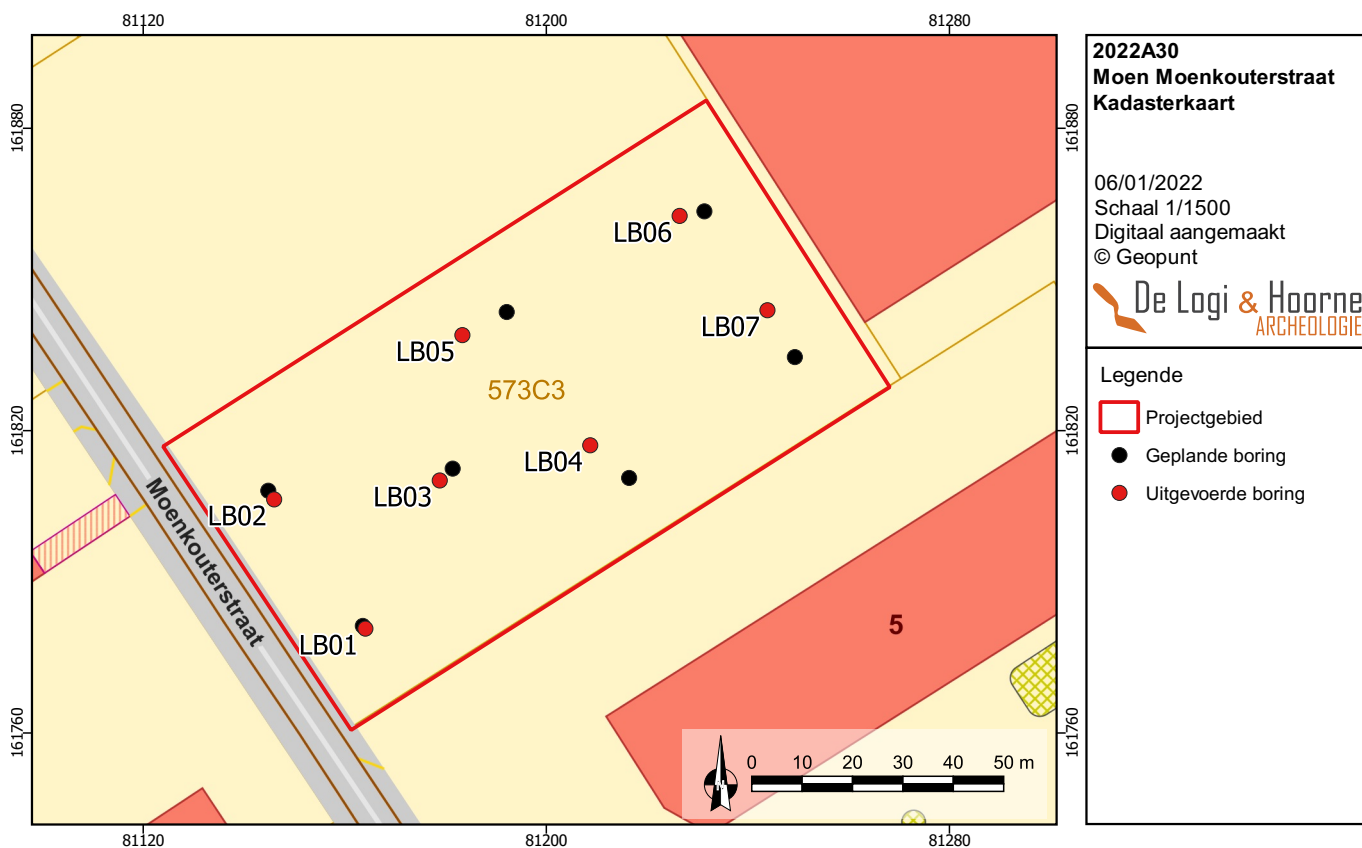
1.2. Onderzoeksopdracht

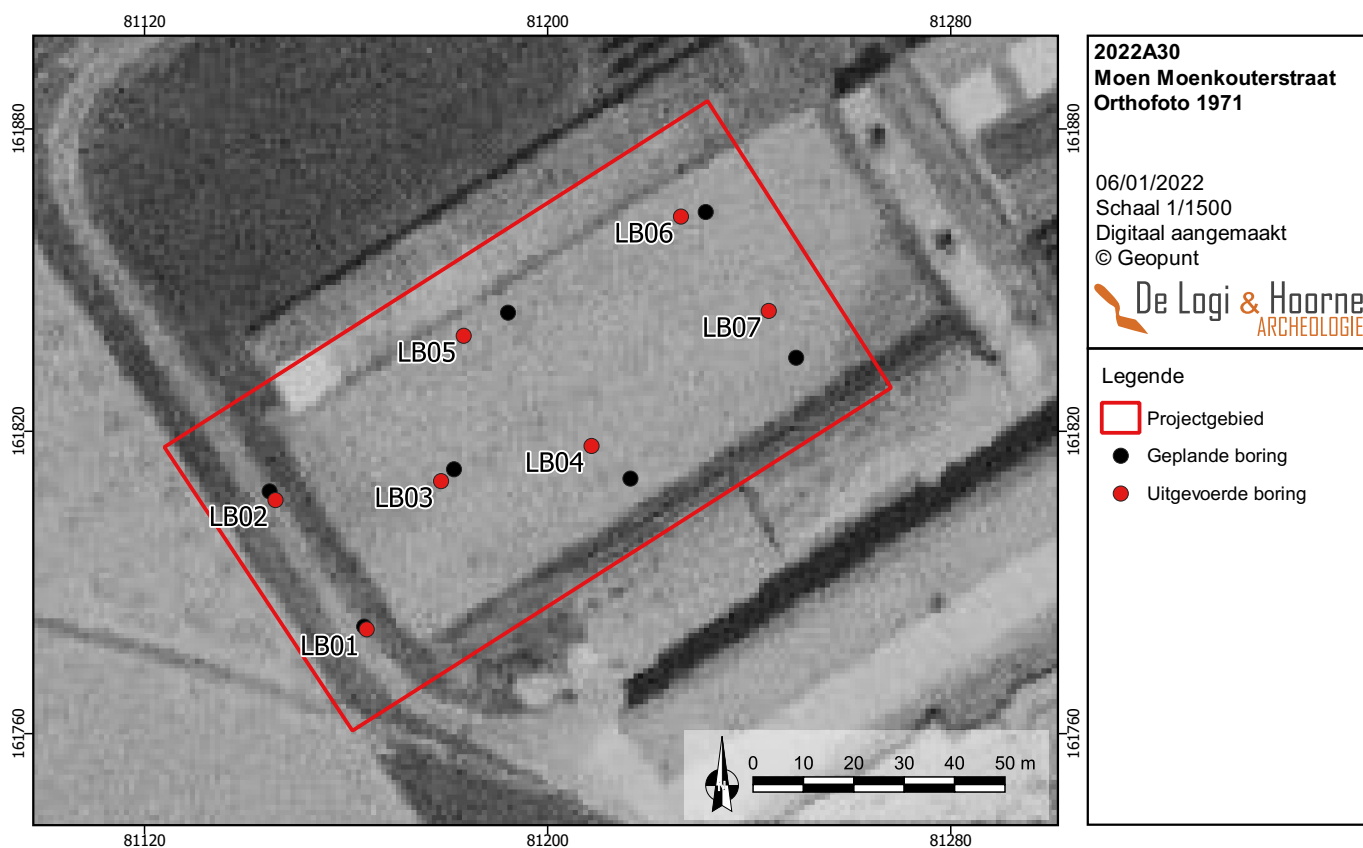
1.2.1. Vraagstelling

Het landschappelijk bodemonderzoek heeft als doel het archeologisch potentieel van het projectgebied van te bepalen. Na het afronden van het bureauonderzoek (Willaert 2021) bleven immers een aantal onderzoeksvragen open, waarop dit onderzoek een antwoord moet formuleren. Op basis van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek moet afgewogen kunnen worden of verdere maatregelen in het kader van het archeologisch vooronderzoek nodig zijn, en welke deze zijn. Een dergelijke inschatting kon pas gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

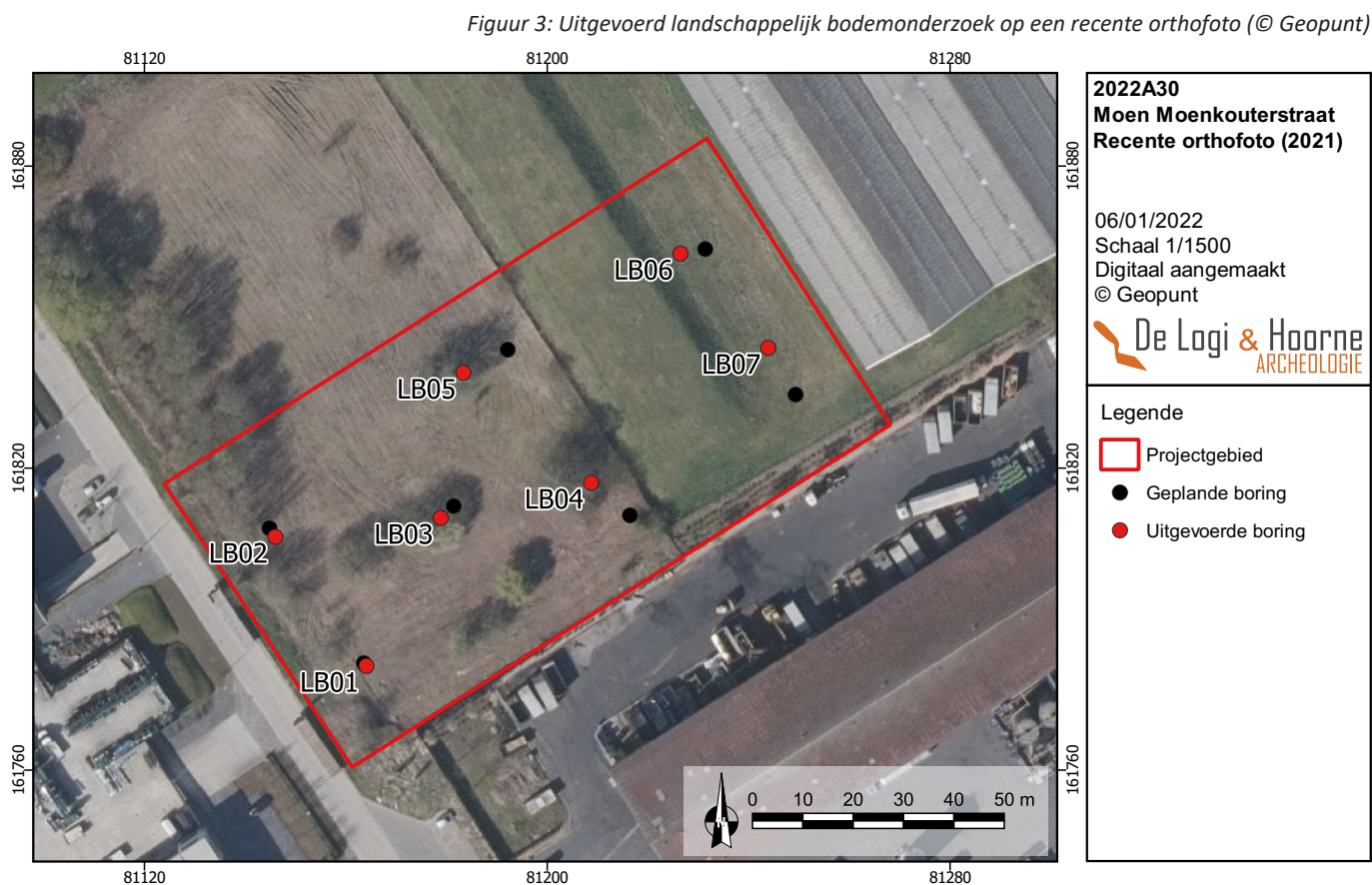
- Wat zijn de waargenomen bodemhorizonten?
- Is het beeld van elke boring gelijk of zijn significante variaties in bodemopbouw waar te nemen?
- Hoe verhouden de waarnemingen zich tot de beschikbare gegevens?
- Wijzen de waarnemingen op een verstoord bodemarchief? Wat was de impact van de heraanleg van het terrein? Kan verder onderzoek in de vorm van archeologische boringen of proefsleuven nog leiden tot kenniswinst?
- In welke mate is het bodemprofiel nog intact ter hoogte van het plangebied? Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van een afgedekte bodem? Zijn bodemhorizonten die kunnen wijzen op een betere bewaring van artefactensites nog bewaard binnen de contouren van het plangebied?
- Wat is de diepte van het archeologisch leesbaar niveau? Dient bij een proefsleuvenonderzoek rekening gehouden te worden met verschillende sporenniveaus?
- In welke mate interfereren de geplande werken met het bodemarchief?
- Zijn tijdens het landschappelijk onderzoek anomalieën waargenomen die verder aandacht behoeven tijdens het archeologisch booronderzoek of proefsleuvenonderzoek?
- Zijn de waarnemingen van die aard dat het een verkennend archeologisch booronderzoek aangewezen is? Zoja:
 - Wat is de ruimtelijke afbakening (in X, Y en Z coördinaten) van de zone waar een verkennend archeologisch booronderzoek aangewezen is?
 - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht?
 - Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?
 - Dwingen de waarnemingen afwijkingen van de bepalingen in de Code van Goede Praktijk op?

Figuur 1: Uitgevoerd landschappelijk bodemonderzoek op de kadasterkaart (© Geopunt)

Figuur 2: Uitgevoerd landschappelijk bodemonderzoek op een orthofoto uit 1971 (© Geopunt)

Figuur 3: Uitgevoerd landschappelijk bodemonderzoek op een recente orthofoto (© Geopunt)

1.3. Onderzoeksstrategie en methode

Zoals aangegeven in het programma van maatregelen werden tijdens dit landschappelijk bodemonderzoek aan de Moenkouterstraat in Moen 7 manuele boringen uitgevoerd. Dit onderzoek werd uitgevoerd op 5 januari 2022 door assistent-aardkundige Lisa Malfliet. De boringen werden verspreid over het terrein geplaatst. De boringen werden aan de hand van een GPS-toestel uitgezet en handmatig uitgevoerd met een Edelmanboor (diameter 7cm). Er werden hierbij geen stalen bijgehouden of uitgezeefd. Er werd licht afgeweken van de geplande boorlocaties door de aanwezige begroeiing en waterplassen op het terrein. De boringen werden verplaatst naar nabijgelegen locaties waar een boring mogelijk was.

2. Assessmentrapport

2.1. Resultaten boringen

Tijdens het veldwerk in kader van het landschappelijk bodemonderzoek werden in totaal 7 boringen uitgevoerd. Op basis van een pedo-sedimentaire beschrijving van de profielen was het mogelijk om 1 sedimentaire eenheid en 1 bodemtypes te identificeren.

2.1.1. Lithologie

De sedimentaire eenheid geregistreerd in dit onderzoeksgebied bestaat uit een dik pakket van verstoorde, lemige, puinrijke antropogene sedimenten. De moederbodem werd niet aangetroffen in de boringen, waardoor er op basis van dit onderzoek geen uitspraken kunnen worden gedaan over de natuurlijke lithologie.

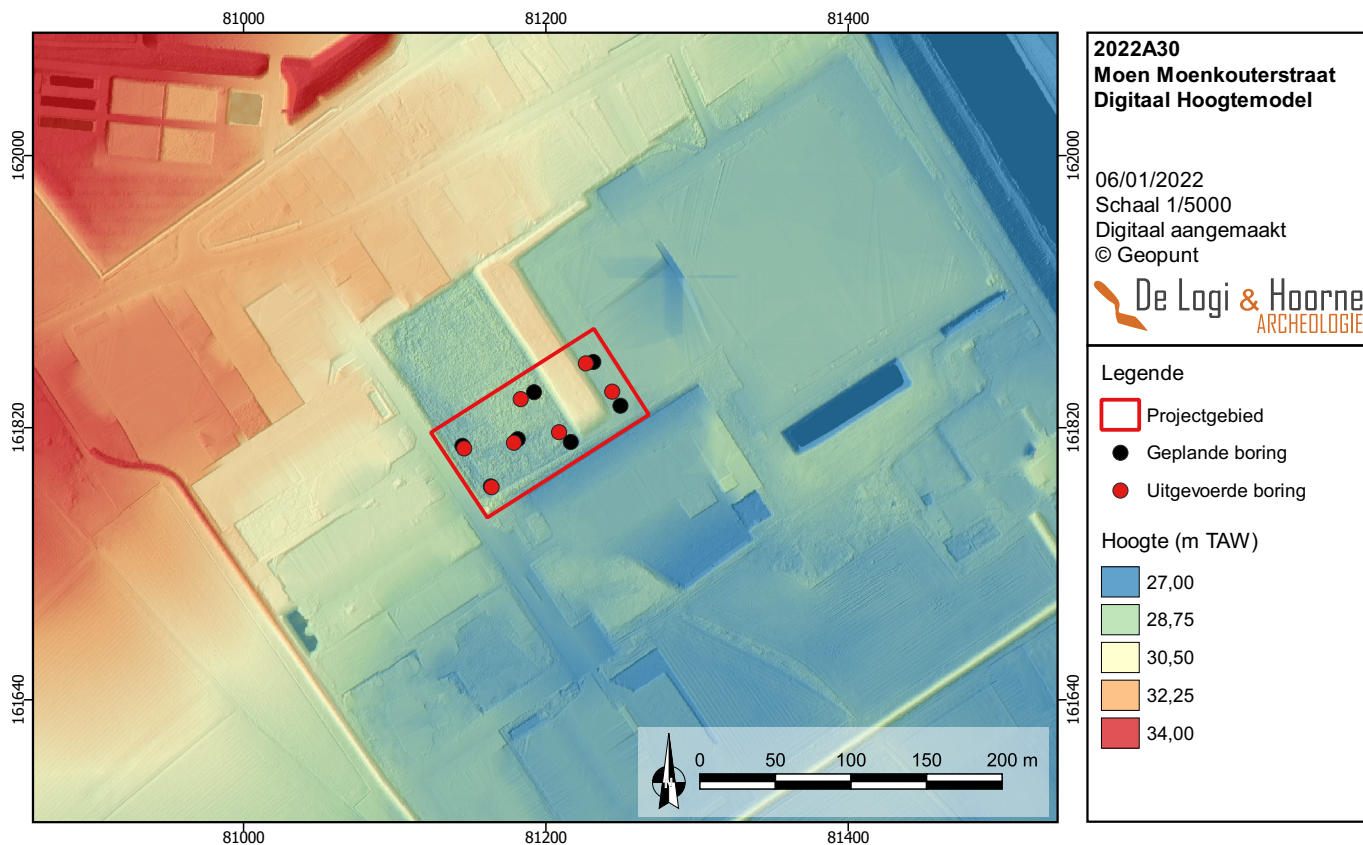
2.1.2. Bodemgenese

De waargenomen bodemopbouw is sterk gelijkaardig in de verschillende uitgevoerde boringen. Het bestaat uit een opeenvolging van verschillende verstoorde Ap-lagen waarboven een relatief dunne humusrijke toplaag voorkomt. Boringen LB01 en LB02, gelegen aan de straatkant van het terrein, konden het diepst worden gezet. Bovenaan de sequentie bevindt zich een dunne donkerbruingrijze zandlemige toplaag (tot 0,15m dik) waarin plantenwortels van de begroeiing (bomen en struiken) die aan het oppervlak voorkomt. Onder de toplaag komt een pakket van verstoorde lemige lagen voor. Op basis van kleur kunnen verschillende beigegrijze tot lichtbruine lagen worden onderscheiden, hoewel dit vermoedelijk te wijten is aan de verrommelde aard van het pakket. Doorheen heel het pakket komen fragmenten voor van steenpuin en baksteen en in LB01 ook van kalk en houtskool. Mogelijk werd (onderaan) in deze laag een deel van het lemige moedermateriaal opgenomen, maar aangezien er nog puinfragmenten voorkomen, is deze verrommelde laag geen onverstoord moederbodem. Dit pakket komt minimaal tot 1,40m diepte in LB01 en 1,50m diepte in LB02. Op een orthofoto uit 1971 vallen deze boringen op de grens van een weg. Het is mogelijk dat langs deze weg een greppel liep en de opvulling daarvan en/of de aanleg van de weg leidde tot de verstoring van de bodemopbouw.

Boringen LB04 tot LB07 hebben een gelijkaardige opbouw aan de vorige boringen. Ze bestaan allemaal uit een ca. 0,05-0,15m dikke toplaag waaronder eveneens een sterk verstoord pakket met puin voorkomt. Deze vier boringen moesten worden gestaakt op een diepte tussen 0,69m (LB07) en 1,00m (LB06) wegens de aanwezigheid van een ondoordringbare (baksteen)puinlaag op deze dieptes. In boring LB07 kwam op dit niveau eveneens reeds grondwater voor.

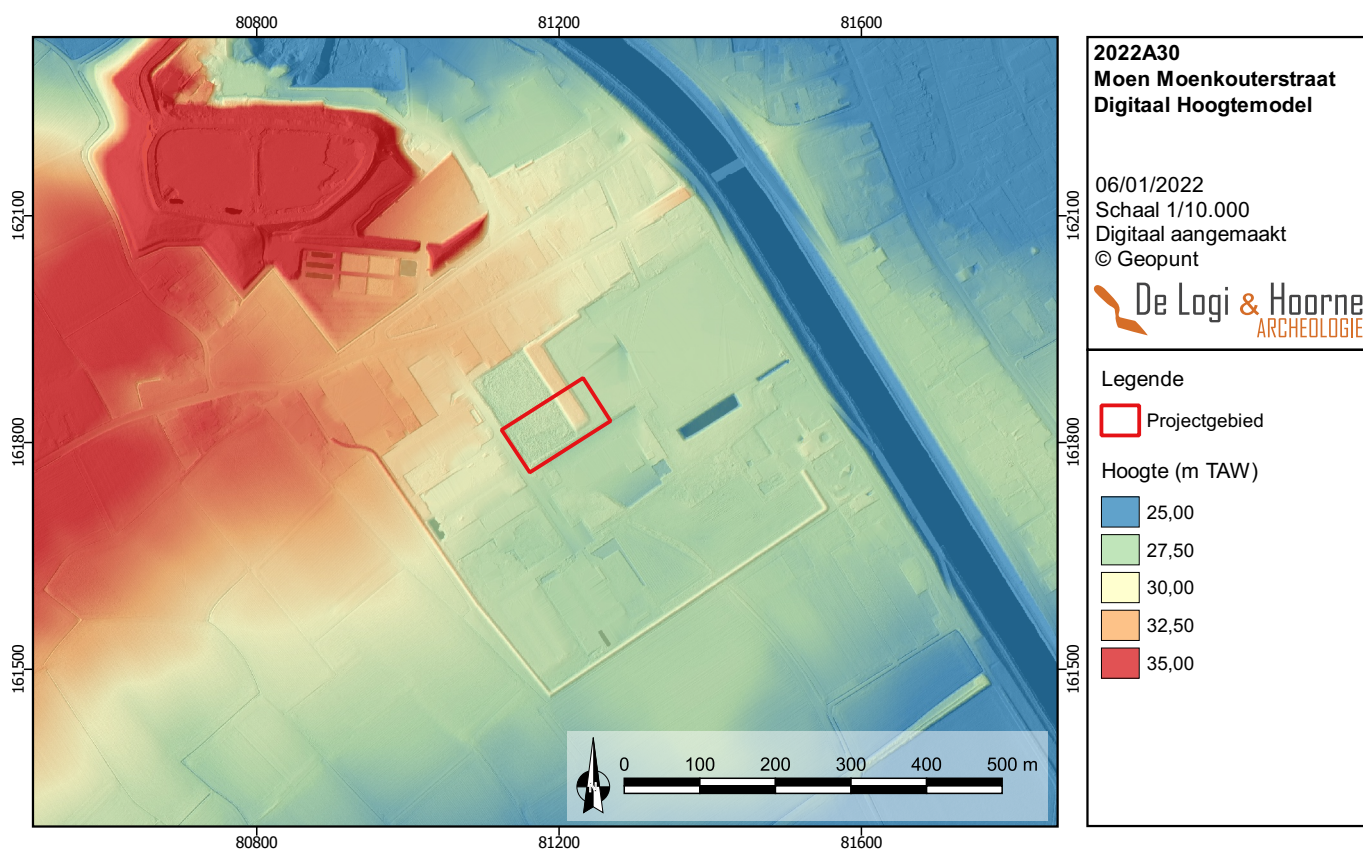
Landschappelijk bodemonderzoek (DESMET 2021) op het terrein vlak naast het huidige projectgebied leverde sterk gelijkaardige resultaten op. De bodemopbouw bestond eveneens uit een relatief dunne toplaag waaronder antropogeen verstoord pakketten voorkwamen. Bij dit onderzoek bleken de verstoorde pakketten tot een minimale diepte van 1,55m tot meer dan 2,20m diep te zijn. Daaronder bevond zich een kalkrijke C-horizont. Het moedermateriaal is eolisch en dateert uit het late weichseliaan. Enkele boringen werden eveneens gestaakt door ondoordringbare puinlagen op minder dan 1m diepte.

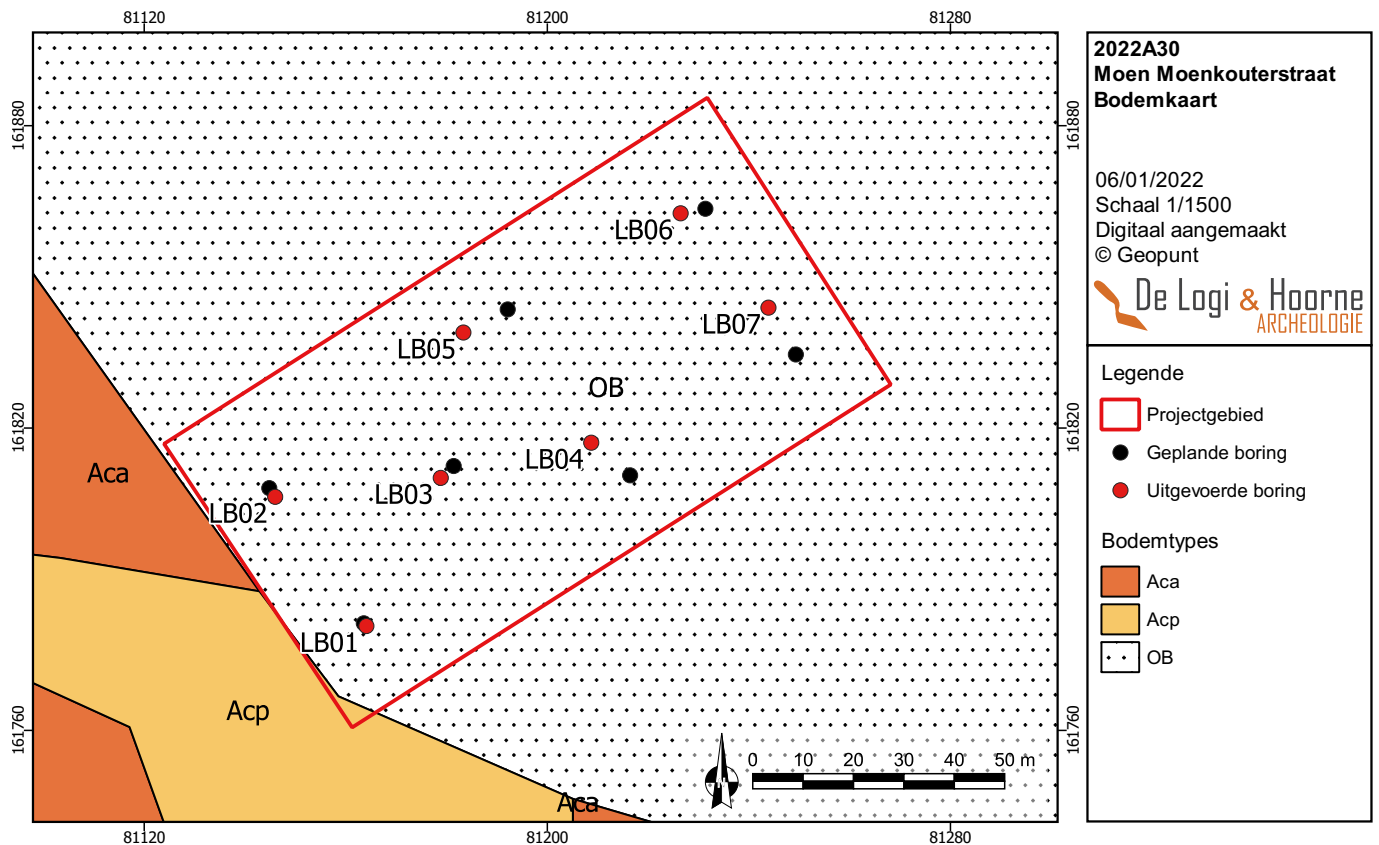
Op de Vlaamse bodemkaart wordt het projectgebied aangeduid als OB. Dit is een kunstmatig bodemtype in bebouwde zones waarbij de bodem door het ingrijpen van de mens volledig gewijzigd of vernietigd werd (VAN RANST & SYS 2000: 18). Het aangetroffen bodemtype tijdens het landschappelijk bodemonderzoek wijst eveneens op een sterke antropogene invloed op het terrein.

Figuur 4: Uitgevoerd landschappelijk bodemonderzoek op een digitaal hoogtemodel (© Geopunt)

Figuur 5: Het projectgebied en de omgeving op een digitaal hoogtemodel (© Geopunt)

Figuur 6: Uitgevoerd landschappelijk bodemonderzoek op de bodemkaart (© Geopunt)

Het huidige maaiveldniveau ligt een pak lager dan de omliggende bedrijven en de straat, zoals ook waarneembaar op het DHM. Hierdoor wordt vermoed dat het terrein in het verleden ernstig werd afgegraven. De lokale topografie toont een zeer scherpe, rechte aflijning van het hoogteverschil, wijzend op een antropogene, eerder dan natuurlijke aanpassing. De boringen wijzen eveneens op een sterke antropogene verstoring van het terrein en een dik, eventueel aangevoerd en uitgespreid, puinpakket. Een classificatie als OT (vergraven terrein) past mogelijk beter voor het huidige projectgebied. In de directe omgeving komen droge tot matig droge leembodems voor. De lemige textuur werd aangetroffen in de uitgevoerde boringen.

2.2. Interpretatie onderzoeksgebied

Het aanwezige reliëfverschil met de omliggende bedrijven en de straat, alsook het aanwezige hoge talud op het terrein en het bodemtype (OB), wijzen op een sterke antropogene verstoring in de vorm van een afgraving van het terrein zelf. De dikke verrommelde en puinrijke lagen aanwezig in de uitgevoerde landschappelijke boringen (tot minimaal 0,69m-1,50m diepte) bevestigen de antropogene impact over het hele terrein. De dunne toplaag is afkomstig van de huidige aanwezige begroeiing op het terrein. De natuurlijke bodemopbouw werd niet meer aangetroffen en er kon geen profielontwikkeling worden vastgesteld.

2.3. Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

De uitgevoerde boringen wijzen net als de topografie op een diepgaande antropogene verstoring (vergraving) over heel het terrein. Er werden geen intacte bodemopbouw, noch profielontwikkeling of bewaarde looppniveaus, vastgesteld. De kans op het aantreffen van bewaarde *in situ* vindplaatsen van steentijd vondstenconcentraties wordt voor dit projectgebied heel laag ingeschat. De antropogene verstoring kon worden vastgesteld tot minimaal 1,50m diepte in het zuidwesten en tot minimaal 0,69-1,00m centraal en in het noordoosten van het plangebied. Op basis van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd op het aangrenzende perceel, kan het verstoorte pakket nog dieper, tot 2,20m diepte, en tot in de moederbodem voorkomen.

Figuur 7: Boring LB01

Figuur 8: Boring LB02

Figuur 9: Boring LB03

Figuur 10: Boring LB04

*Figuur 11: Boring LB05**Figuur 12: Boring LB06**Figuur 13: Boring LB07*

Door de ernstige vergraving van het terrein met duidelijk aantoonbare wijziging van de oorspronkelijke topografie en de aangetoonde diepe antropogene verstoring (tot in de moederbodem), wordt de kans op het aantreffen van archeologische sporen uit jongere periodes eveneens zeer laag ingeschat.

2.4. Conservatie-assessment

Het archief van het onderzoek zal bewaard worden bij De Logi & Hoorne bv, Canadezenlaan 1A, 9991 Adegem. Alle aangemaakte gegevens — dit omvat deze nota, de foto's, de figuren, de lijsten, de plannen kaarten en lagen in GIS — worden digitaal bewaard op minstens twee individuele dragers zodat ze bij vernietiging van één drager niet verloren zijn.

2.5. Samenvatting

Het terrein werd in het verleden reeds afgegraven. De aangetroffen bodemopbouw binnen het projectgebied bestaat uit een dik antropogeen verstoord pakket (tot minimaal 0,69-1,50m diepte) waarboven een dunne toplaag (begroeiing) voorkomt. Er werden geen intacte bodemopbouw, profielontwikkeling, bewaarde loopniveaus of andere archeologische niveaus vastgesteld. Het archeologisch potentieel van het terrein wordt bijgevolg heel laag ingeschat.

2.6. Synthese

Op basis van het bodemonderzoek kunnen de onderzoeksvragen als volgt beantwoord worden:

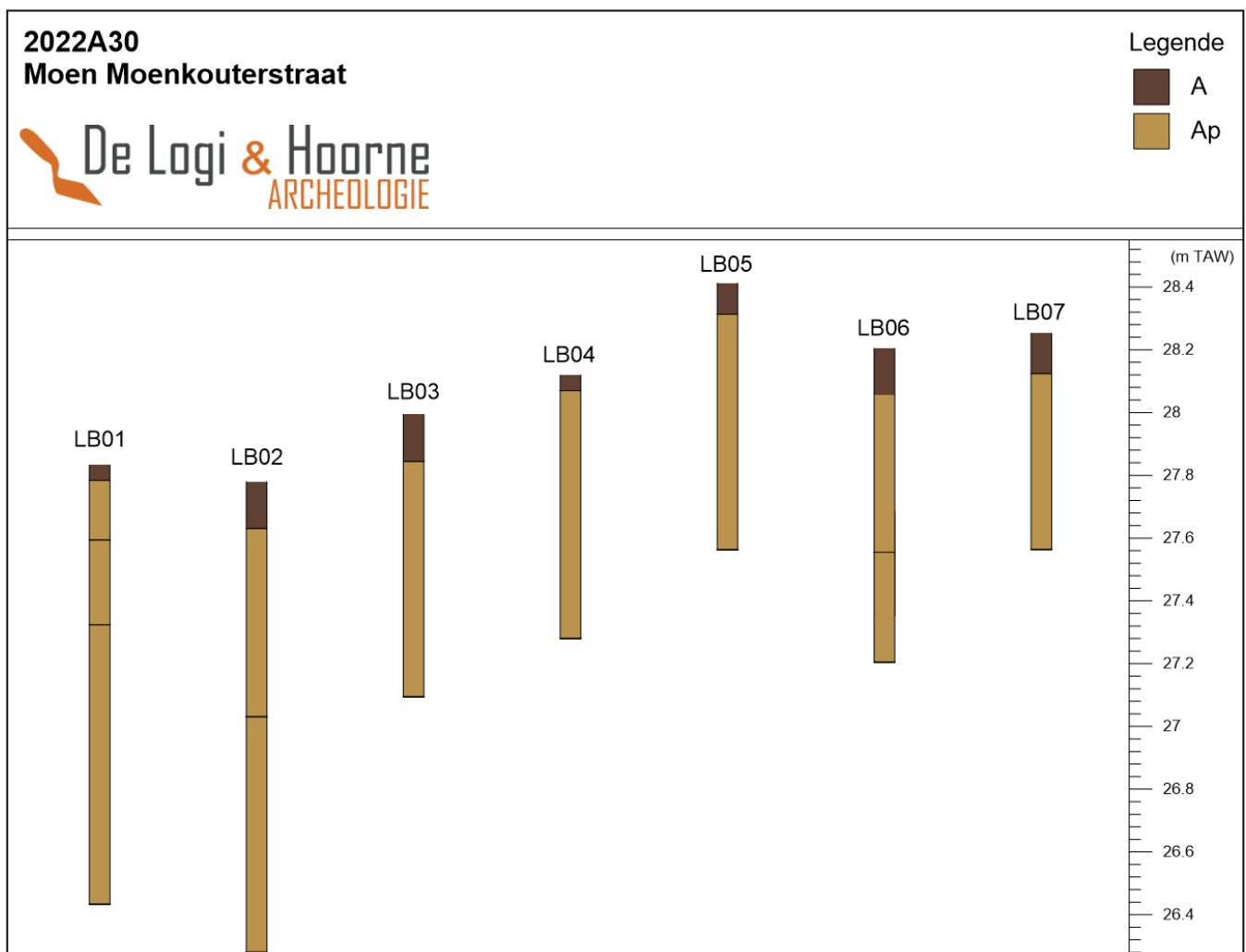
-Wat zijn de waargenomen bodemhorizonten?

De bodemopbouw in de uitgevoerde boringen bestaat uit een toplaag waaronder een verstoord, puinrijk pakket Ap voorkomt. Andere horizonten werden niet aangetroffen.

-Is het beeld van elke boring gelijk of zijn significante variaties in bodemopbouw waar te nemen?

De bodemopbouw in de verschillende boringen komt vrij goed overeen. Boringen LB04 tot LB07 werden gestaakt op een diepte tussen 0,69m en 1,00m door de aanwezigheid van een ondoordringbare puinlaag.

Figuur 14: Schematische weergave van de uitgevoerde boringen

Figuur 15: Zicht op de aanwezige begroeiing en het talud vanuit het zuidwesten

Figuur 16: Zicht op het hoogteverschil met de omliggende percelen en bebouwing

-Hoe verhouden de waarnemingen zich tot de beschikbare gegevens?

De aangetroffen bodemopbouw bevestigt de sterke antropogene verstoring van het terrein waarop ook de topografie en de bodemkaart (OB) reeds naar verwezen en die ook werd vastgesteld tijdens een landschappelijk bodemonderzoek op een nabijgelegen terrein.

-Wijzen de waarnemingen op een verstoord bodemarchief? Wat was de impact van de heraanleg van het terrein? Kan verder onderzoek in de vorm van archeologische boringen of proefsleuven nog leiden tot kenniswinst?

De aangetroffen bodemopbouw bevat een dik antropogeen verstoord pakket (tot minimaal 0,69-1,50m diepte). Er werden geen intacte bodemopbouw, profielontwikkeling, bewaarde looppniveaus of andere archeologische niveaus vastgesteld. Het archeologisch potentieel van het terrein wordt bijgevolg heel laag ingeschat en archeologische boringen of proefsleuven zullen niet leiden tot kenniswinst op dit terrein.

-In welke mate is het bodemprofiel nog intact ter hoogte van het plangebied? Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van een afgedekte bodem? Zijn bodemhorizonten die kunnen wijzen op een betere bewaring van artefactensites nog bewaard binnen de contouren van het plangebied?

Tijdens het landschappelijk bodemonderzoek werden geen intacte bodemopbouw of profielontwikkeling vastgesteld. Er werden evenmin afgedekte bodems aangetroffen, noch horizonten met een potentieel voor het aantreffen van bewaarde artefactensites.

-Wat is de diepe van het archeologisch leesbaar niveau? Dient bij een proefsleuvenonderzoek rekening gehouden te worden met verschillende sporenniveaus?

Er werden geen indicaties aangetroffen voor de aanwezigheid van een leesbaar archeologisch niveau.

-In welke mate interfereren de geplande werken met het bodemarchief?

De geplande sleuffunderingen voor de nieuwbouw komen tot een vorstvrije diepte. De buitenaanleg omvat ingrepen tot 0,50m diepte. Het antropogeen verstoorde pakket op het terrein komt tot minimaal tot 0,69-1,00m diepte centraal en in het oosten van het plangebied en tot zo'n 1,50m in het westen. Op basis van landschappelijk bodemonderzoek op het aanliggende perceel is de huidige verstoringen mogelijk zelf dieper, waardoor niet wordt verwacht dat de geplande werken het eventueel dieper aanwezige bodemarchief zullen verstoren.

-Zijn tijdens het landschappelijk onderzoek anomalieën waargenomen die verder aandacht behoeven tijdens het archeologisch booronderzoek of proefsleuvenonderzoek?

Neen.

-Zijn de waarnemingen van die aard dat het een verkennend archeologisch booronderzoek aangewezen is?

Neen.

HOOFDSTUK 2: BIBLIOGRAFIE EN BIJLAGEN

1. Bibliografie

DESMET C., 2021. *Nota Zwevegem Moenkouterstraat. Deel 1: Verslag van Resultaten*. BAAC Vlaanderen Rapport nr. 1923, Gent.

VAN RANST E. & SYS C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*. UGent.

WILLAERT A., 2021. *Verzetslaan 3 (Zwevegem, West-Vlaanderen)*. Archeologienota, Sint-Michiels-Brugge.

2. Bijlagen

2.1. Figurenlijst

Figuur 1: Uitgevoerd landschappelijk bodemonderzoek op de kadasterkaart (© Geopunt)	6
Figuur 2: Uitgevoerd landschappelijk bodemonderzoek op een orthofoto uit 1971 (© Geopunt)	7
Figuur 3: Uitgevoerd landschappelijk bodemonderzoek op een recente orthofoto (© Geopunt)	7
Figuur 4: Uitgevoerd landschappelijk bodemonderzoek op een digitaal hoogtemodel (© Geopunt)	9
Figuur 5: Het projectgebied en de omgeving op een digitaal hoogtemodel (© Geopunt)	9
Figuur 6: Uitgevoerd landschappelijk bodemonderzoek op de bodemkaart (© Geopunt)	10
Figuur 7: Boring LB01	11
Figuur 8: Boring LB02	11
Figuur 9: Boring LB03	11
Figuur 10: Boring LB04	11
Figuur 11: Boring LB05	12
Figuur 12: Boring LB06	12
Figuur 13: Boring LB07	12
Figuur 14: Schematische weergave van de uitgevoerde boringen	13
Figuur 15: Zicht op de aanwezige begroeiing en het talud vanuit het zuidwesten	14
Figuur 16: Zicht op het hoogteverschil met de omliggende percelen en bebouwing	14

2.2. Boorlijst

Boornr.	Horizont	Bovengrens. (m onder MV)	Ondergrens. (m onder MV)	Bovengrens. (m TAW)	Textuur	Kleur	Toestand	Processen	Overige
LB01	A	0,00	0,05	27,83 L		Donkergrijsbruin	Nat	Humusrijk, bioturbatie	Toplaag
LB01	Ap (verstoord)	0,05	0,24	27,78 L		Beigegrijs	Vochtig		
LB01	Ap (verstoord)	0,24	0,51	27,59 A		Beige Lichtbruin tot grijsbruin	Vochtig	Oxidatieverschijnselen	Baksteenfragmenten
LB01	Ap (verstoord)	0,51	1,40	27,32 A			Vochtig		Houtskool, kalk, baksteen, AW
LB02	A	0,00	0,15	27,78 L		Donkergrijsbruin	Vochtig	Humusrijk, bioturbatie	Toplaag
LB02	Ap (verstoord)	0,15	0,75	27,63 A		Beige	Vochtig	Oxidatieverschijnselen	
LB02	Ap (verstoord)	0,75	1,50	27,03 A		Beigebruin	Vochtig		Puinfragmenten
LB03	A	0,00	0,15	27,99 L		Donkergrijsbruin	Vochtig	Humusrijk, bioturbatie	Toplaag, puinfragmenten
LB03	Ap (verstoord)	0,15	0,90	27,84 A		Grijsbeige tot grijs	Vochtig		Puinfragmenten
LB04	A	0,00	0,05	28,12 L		Donkergrijsbruin	Vochtig	Humusrijk, bioturbatie	Toplaag, puinfragmenten
LB04	Ap (verstoord)	0,05	0,84	28,07 A		Beigegrijs tot donkergrijs	Vochtig		Puinfragmenten
LB05	A	0,00	0,10	28,41 L		Donkergrijs	Nat	Humusrijk, bioturbatie	Toplaag, puinfragmenten
LB05	Ap (verstoord)	0,10	0,85	28,31 A		Grijsbeige	Vochtig		Puinfragmenten
LB06	A	0,00	0,15	28,20 L		Donkerbruin	Nat	Humusrijk, bioturbatie	Toplaag, puinfragmenten
LB06	Ap (verstoord)	0,15	0,85	28,05 A		Grijsbeige	Vochtig		Puinfragmenten
LB06	Ap (verstoord)	0,52	0,65	27,68 A		Lichtbeige	Vochtig		Puinfragmenten
LB06	Ap (verstoord)	0,65	1,00	27,55 A		Beige tot oranjebruin	Vochtig		Puinfragmenten
LB07	A	0,00	0,13	28,25 L		Donkergrijs	Nat	Humusrijk, bioturbatie	Toplaag, puinfragmenten
LB07	Ap (verstoord)	0,13	0,69	28,12 A		Bruin	Vochtig		Puinfragmenten

